

TERE VADÉN

”Ihmiskunta on luonut korkeakulttuureita ilman polttomoottoreita”

Yksi kokemuspohjainen elämänfilosofia

Yhdeksänkymmentäluvun alkupuolelta lähtien Lasse Nordlund on elänyt ja kehittänyt omavaraista elämää itäisimmässä Suomessa. Hän aloitti metsänvaltaushankkeella mottonaan ”ei takaisin luontoon vaan takaisin luolaan” ja eli kodan kaltaisessa asumuksessa keräillen ja kalastaen. Leikillään Nordlund kutsuu aloitustaan valtauksiksi, koska hänen mukaansa kaikilla pitää olla oikeus omavaraiseen, köyhään elämään omistusoikeuksista riippumatta. Kotieläinten pitokokeilun jälkeen Nordlund on päätenyt nykyiseen: hän viljelee kasviksia ja kerää paljon sienii ja marjoja. Nyt mukana ovat myös puoliso ja lapset. Nordlund tekee suuren osan työ- ja tarvekaluistaan luonnonaineista itse, aina kalaverkkoja ja ämpäreitä myöten. Ilmaisii ”kätevä käsistään” ei riitä kuvaamaan Nordlundin taitoja ja intoa ryhtyä toimeen – kukapa meistä tarttuisi ajatukseen rakin tekemisestä ilman rautaosia, kun seuraavan kerran on tarvetta uudelle vaatteelle.

Taustalla on ajatus paitsi omavaraisuudesta, myös energia- ja työtaloudellisuudesta, todella pitkän kantaman ja ison mittakaavan taloudenpidosta. Tätä kokonaisuutta koskevat ajatuksensa Nordlund on koonnut pamfletiksi nimellä *Elämämme perusteista* (Palladium, 2008). Kirjassa hän esittelee omia ratkaisujaan käytännössä ja perustelee omavaraisuutta ekologisesti ja filosofisesti. *Elämämme perusteista* sisältää myös Maria Dorffin tutkielman Nordlundin työtavoista ja tekniikoista.

Ekonomiaan liittyy erottamattomasti etiikka. Nordlund ei halua tukea kestäättömänä ja epätasaarvoisena pitämäänsä nyky-yhteiskuntaa: ”Jyrkimmässä vaiheessa en suostunut edes menemään auton kyytiin.” Nordlund edustaa hyvin harvinaista poliittista oliota, käytännön anarkistia tai primitivistii, joka tekee enemmän kuin puhuu. On ainutlaatuinen kokemus kuulla sanoja, joiden takana on esimerkin ja tekojen koko paino.

”Mun lähtökohtanani on ollut vastuu tai moraali. Yleensä vastuu on delegoitu tuntemattomille tahoille monissa asioissa. Mä haluaisin vastata siitä, mitä itse aiheutan, enkä olla mukana missään sellaisessa, josta en voi ottaa vastuuta. Ei meidän kannata purkaa ahdistustamme maailmanmenosta liikaa yhteiskuntaa edustaviin henkilöihin, sillä mekin olemme tukevasti mukana tihutyössä joko tietämättämme

tai olosuhteiden pakottamina. Valtiolla on tuhansien vuosien historia, jonka aikana se on ehtinyt hioa hallitsemisen menetelmiä. Huonosti menestyvä järjestelmä on nopeasti entinen silloin, kun ihmisten vihat alkavat kohdistua siihen. Nykyinen valtio on tulosta eräästä poliittisesta evoluutiosta, joka on osannut riittävän hyvin kanavoida ihmisten kapinoivia mieliä ja aggressiivisia tunteita itselleen vaaratomaan suuntaan. Käännän nyt päälaelleen melko yleisen käsityksen, jonka mukaan valtiokoneisto olisi ihmisten käsissä. Valtion poliittisen evoluution päämäärä on vain valtiojärjestelmän varmistaminen. Siihen tarkoitukseen valtio luo ihmisten kanssa rajapinnan, joka antaa meille tunteen ohjaksista käsissämme. Vaalit luovat harhan vaikutusmahdollisuuksista, poliitikko antaa illuusion, että vastassa olisi inhimillisin tavoin toimiva elin, vähän niin kuin isä-valtio. Kun ihminen luulee vaikuttaneensa, hän on tyytyväinen itseensä, eikä hän enää havaitse kehityksen kulkevan aivan muita ratoja, kuin mitä suuri osa ihmisistä väittää haluavansa. Ihmettelevälle virallinen peiteselitys on, että demokratiassa äänesi sulautuu miljooniin muihin tai kansallinen kilpailuasema pakottaa tekemään niin ja näin.

Hyvin tärkeätä on nähdä, että valtio, media ja kulttuuri ovat saumattomasti osa samaa pakettia, eikä ole edes varsinainen johtajaeliittiä. On vain ihmisiä, jotka vaihtelevan hyvin osaavat hakeutua paikkoihin, missä järjestelmän kultasuonet sykkivät. Olemme syvenevässä pulassa, jossa

tämä esittämäni yhteiskuntamalli selittää monia asioita aika hyvin. Esimerkiksi etteivät demokratia ja diktatuuri ole vastakohtia. Demokratia voi portaattomasti siirtää itsensä autoritaariseksi järjestelmäksi. Kun lehdestä lukee poliittisesta korruptiosta, nousee sisällämme raivo, joka voisi purkautua seuraavassa mielenosoituksessa väkivaltaisesti. Tähän järjestelmä on varautunut reagoimaan sujuvasti pitkällä kokemuksellaan ja jättämään katutaistelijoille jopa tunteen toiminnan merkityksellisyydestä, 'perkele, niille näytettiin!'. Näin elämämme kuuluu vastustaessamme kaikenlaista, emmekä osuneet kertaakaan ytimeen. Valtiojärjestelmä on tunteittemme projektio, mutta ei tahtomme väline. Pohdin yleensä, millaiseen tunnetilaan uutisoinnilla on tarkoitus minut saada, koska yksinkertaiset tunnetilat vievät helposti pohjan havainnoilta, ja tämä on valtio-olion tarkoituskin. Tällä on kauaskantoisia seurauksia kansalaistoiminnalle – sille, mihin voimansa kohdistaa. En voi koskaan olla varma, tukevatko elämäni ratkaisut sittenkin tätä koneistoa ja minkä verran, mutta yritän olla ruokkimatta hullua ratsua, jotta sen vauhti hiljenisi.”

Omaehtoista luonnontiedettä

Nordlund asui lapsuutensa ruotsinkielisessä Suomessa ja Saksassa, suomi on vasta kolmas hänen kielistään. Hänen elämänsä on kokonaistaideteos, joka on tavallisen ihmisen silmin täynnä yllätyksiä. Pienen yllätys ei ole, että poikamiesvuosinaan muutaman kymppin vuosibudjetilla

elänyt, kulutusyhteiskunnan ja rahatalouden hylännyt Nordlund ei ole tiukkapipoinen askeetti, vaan maailmanmenosta kiinnostunut ja elämäniloinen ihminen. Kuvaavaa on, että Nordlund myöntää kaipaavansa joi-takin 'modernin yhteiskunnan' tarjoamia nautintoja, kuten lätyjä ja tupakkaa. Ja vielä enemmän – hän antaa itselleen toisinaan luvan sortua näihin kiusauksiin mieluummin kuin loppuun saakka käyttää voimavaroja itsekieltäytykseen. Itsetuntemus ja yksinäisyyden sieto ovat luonnollisesti Nordlundin vahvoja puolia. Puhuessaan hän nauraa paljon, liikuttuukin. Pitkät pimeät talviajat antavat aikaa ajatteluun, mikä näkyy henkisenä vahvuutena ja kypsyytenä. Mutta Nordlund ei ole erakko, vaan hän puhuu mielellään kylästään ja puoliksi vitsailen sanoo sen ihmisiä ”omaksi alkuperäiskansakseen”.

Usein omavaraisen elämän lähtökohtana on jokin uskonnollinen perinne, kuten amišsilyhteisöillä tai tolstolaisuudessa, tai historialliset ihanteet, kuten iridiamantintiaaneilla. Nordlund kuitenkin pitää järjestä ja luonnontieteestä, eikä tavoittele menetettyä kulta-aikaa. Hän pohtii ja kokeilee: ”Omavaraisuuden kautta myös ajatukset muuttuvat riippumattommiksi.”

”Luontaistaloutta voi myös tutkia, esimerkiksi ravinnekiertoja. Joensuun yliopistoon olen ollut yhteydessä, mutta kokemukseni yliopistomeiningistä on todella surkea. Mulla on ollut romanttinen kuva yliopistosta hengenviljelyn paikana. Paljon voisi tehdä todellista perustutkimusta, kuten esimerkiksi sienistä, loistaudeista – ihan havaintoihin

perustuen. Mutta tieteessä on nykyään aina se, että tutkimuskohde on kallis tai se on kuussa. Esimerkiksi mun marjojen säilytysmenetelmäni, jossa ei käytetä säilöntäaineita, vaan marjatölkkejä käännetään jatkuvasti ensin kerran päivässä ja sitten kääntötahtia vähitellen hidastaen, on havaintopohjaista perustutkimusta, jota kuka tahansa voi tehdä. Mutta ennakoasenteet ja laput silmillä hankaloittavat yksinkertaisten asioiden keksimistä, jos uudet ajatukset tuntuvat hankautuvan olemassa olevien käsitysten kanssa. Harva biologi olisi lähtenyt edes kokeilemaan tätä säilöntämenetelmää, koska hänelle ei olisi tullut mieleen, että se voisi toimia. Ei meidän tarvitse tieteestä luopua, se voi olla yhtä luonnonläheinen kuin muukin elämäntapa, mutta samalla yhtä haastavaa kuin kvanttifysiikka. Yhteistyö akateemisesti koulutettujen tahojen kanssa on kariutunut ensisijaisesti siihen, etten kuulu mihinkään tiedekuntaan, eikä minulla siten ole statusta. Kirjani pääkirjoitusta laatiessani 18 vuotta sitten yritin kerätä tietoja aiheista. Jos minulle edes vastattiin, niin ainakaan mitään syvempää ei kerrottu.

Näen sosiaaliseen statukseen keskittymisen todella haittaavana tekijänä varsinkin yhteiskunnan murroksessa, joka vaatii oman sosiaalisen aseman muutoksia. Kuppikuntaisuus hallitsee, tieto ei kulkeudu sinne, missä sitä tarvittaisiin, tieto ei tiuhu tarpeeksi. Sienikirjat esimerkiksi olettavat, että lukija on tyhmä, vaikeimmat ja mielenkiintoisimmat asiat on jätetty pois. Kirjoihin on jätetty se, mikä on varmaa ja itsestään selvää ja mistä ei voi tulla oikeudellisia ongelmia. Minä haluan tietää myrkkukasveja esimerkiksi, voiko puuduttaa, jos vedetään hammasta. On mahdotonta kysyä lääkäriltä, eivät ne tiedä tai kerro. Itse asiassa suhteemme tietoon on äärimmäisen kireä ja melko suorassa yhteydessä vallankäyttöön. Ihmiset panttaavat tietojaan pelossa, että toinen voisi hyödyntää tietoon kätkeytyvän kaupallisen potentiaalin. Kirjoitin *Stern*-lehteen vastaanäkökulman piratismiin liittyvästä ajohajdista. Erityisesti yhteiskunnallisessa murroksessa on tiedonkulku avattava. Minusta voi bittimuotoisten piraattikopioiden käytön perustella moraalisesti, jos vastaavasti antaa omat hengentuotteet vapaaseen käyttöön. Lehti ei julkaisut kirjoitustani. Tiedon kaupallisen potentiaalin kaventaminen auttaisi madaltamaan työnjakoa, joka on täysin kestävämmällä pohjalla. Meillä ei ole mahdollisuutta kestäväan energiatalouteen, jos suurin osa väestöstä tekee työtä alkutuotannon ulkopuolella. Siihen ryhmään kuuluvat myös tutkijat ja taitelijat, jotka saavat ruokansa hengentuotteiden myymisestä. Rahataloudesta vetäytyminen kohti alkutuotantoa on paras lääke, jonka tähän vinoutumaan keksin.

Joka tapauksessa paljon enemmän voi tehdä itse, myös opiskella. Usein ajatellaan, että esimerkiksi jos haluaa soittaa kitaraa, eikä se suju, niin haluaa paremman kitaran, jotta se onnistuisi. Kuvitellaan, että se taito on esineestä kiinni. Mutta oikein lahjakas soittaja saa aikaan parilla kielellä vaikka minkälaisen teoksen. On olemassa jonkinlainen välinefiksaatio. Se on lähes animistista uskoa, että jokin, esimerkiksi tämä puupala, voi antaa taitoa. Samalla tavalla ajattemme, että vain oppilaitokset ovat portteja ymmärrykseen.”

Maatalouden sietämätön keveys ja raskaus

Hyvä esimerkki Nordlundin asenteesta on hänen ajatuksensa ’ilmastonmuutos-maanviljelystä’. Nordlundin mukaan ei kannata keskittyä liikaa yhteen kasviin tai lajikkeeseen, eikä turvata vanhoihin sanontoihin, koska muuttuvat ilmasto-olosuhteet saattavat vaatia ripeitä toimia myös viljelijältä. Hän on omalla työllään osoittanut, mitä omavaraisuus näillä leveysasteilla tarkoittaa. Yllättäen eläintenpito voi olla epäedullista. Pelkällä kasvien viljelyllä ja keräilyllä pääsee helpommalla. Nordlundin tulosten mukaan yksi ihminen tarvitsee vain noin neljä aaria (400 neliometriä) viljelymaata pysyäkseen ruuissa koko vuoden, jos käy myös sienessä ja marjassa. Kaikki nämä ovat seikkoja, joita ei tieteellisestä kirjallisuudesta löydy ja joiden kokemukseräinen osaaminen on katoamassa. Ehkä ällistyttävien havainto on tarvittava työn määrä. Antropologit ovat kyllä esittäneet, että keräilijä-metsästäjien ruoanhankintaan käyttämä aika on lyhyempi kuin nykyihmisen normaali työpäivä, mutta Nordlundin luvut koskevat maanviljelystä melko ankaralla alueella. Hänen mukaansa koko taloudenpito mukaan lukien polttopuun hankinta, ruoan viljely, vaatteen teko (villan keritsemisestä kankaan kudontaan), käyttöesineiden ja kalastusvälineiden valmistus vie työaikaa noin puoli päivää, jos aika jaetaan tasaisesti koko vuodelle.

Tekniikan lupaus on helppouden lupaus, mutta tosiasia kuitenkin on, että työmäärä voi olla esimerkiksi meille, jotka käymme kahdeksan tuntia päivässä töissä, pidempi kuin sulla tai ainakin jollain tavalla...

”ilottomampi. Joskus kun näkee esimerkiksi vanhoja puutaloja ja niiden koristelua ja vertaa niitä nykyisiin taloihin niin ihmettelee, miksi ihmiset eivät enemmän hämmästele tätä. Että aiemmin oli kaikkia leikkauksia ja kuvioita, kaudensarvoja, ja nyt ei ole aikaa tehdä mitään sellaista...”

Jossain vaiheessa viime vuosisadan alussa työläiset sai tapeltua lyhennettyä työviikkoa ja työaikaa, mutta nyt se menee toisinpäin. Ranskassa esimerkiksi on uudestaan pidennetty työaikaa. Ihan uskomatonta, että mikä se lupaus sitten on, jos tämä helppouden lupauskaan ei pidä.

”Olin vähän naiivi, kun muutin taannoan Itä-Suomeen. Mä ajattelin, että jos pystyn rakentamaan mallin, joka näyttää, todistaa, että pärjää vähemmällä ja pysyy tyytyväisenä, mä ajattelin, että no, sittenhän ihmisiä on helppo vakuuttaa. Kyllä on ollut useita kiinnostuneita ja monia, joilla on kriittinen suhtautuminen nykymiehin. Jotkut ovat yrittäneet jotenkin muuttaa elämäntapansa tasapainon. Esimerkiksi eräs viljelijä hankki hevosen, hän meinasi harjoitella kintämistä hevosella. Mutta hän luopui siitä, kun ei pystynyt alasajoon. Alasajo on kokonaisuutena se hankalin juttu, pitää saada tavallaan äärimmäisen tasaisesti menot ja tulot laskemaan, todella hyvin ajaa alas, ettei hyvä yritys kumoa itse itseään. Ja minun mielestäni heillä useimmilla ei

ole edellytyksiä siihen, koska siinä pitää olla jonkunlainen abstraktimpi kyky jäsentää asioita. Moni ajattelee, että 'joo, Lasse tekee nyt näin, niin tehdään itse samalla tavalla niin se asia lutviutuu', mutta kun minun pitää tehdä 50 asiaa samaan aikaan. Kokonaisuuksia ei voi muuttaa kestävästi pala kerrallaan -periaatteella. Jos ei hahmota ruuanhankintaseikkojen, henkisen hyvinvoinnin, sosiaalisen elämän sekä fyysisen kehon välisiä yhteyksiä, muutospyrkimyksestä tulee raskas ja se kuihtuu."

Se on varmaan 'vie mennessä ja tuo tullessa' -kokoaisuus, täytyy olla mielessä koko vuoden kierto.

"Ja sitten kun ihmiset ovat yleensä väsyneitä, heillä ei ole kapasiteettiakaan tehdä kovin monimutkaisia ratkaisuja tai muutoksia. Väsymys on muutoksen este. Ehkä jonkun sairasloman kautta ihmisellä on mahdollisuus orientoitua uudestaan."

Luontaistalouden verkosto

Kirjassaan Nordlund esittää ajatuksen, että luonnon resurssien köyhtyminen yhdessä talouden kasvupakon kanssa johtanee uusiin pakkovallan muotoihin. Tätä vastaan hän haluaa nostaa 'oikeuden köyhyyteen'. Vaihtoehtoina ovat "hajoaminen tai hajauttaminen". Nordlundin ihanteena on toisistaan riippumattomien pienten talousyksiköiden verkosto, jossa ei synny suuria energia- tai työvoimaresursseja, jotka puolestaan antaisivat mahdollisuuden väkivaltaiseen alistamiseen. Kulutusyhteiskunnasta vetäytymistä Nordlund suosittelee myös sosiaalisesti suhteellisen helppona ja hyväksyttynä ratkaisuna. Tähän liittyy myös ajatus Linkolan luonnonperintösäätiötä lievemmästä suojeluohjelmasta.

"Minäkin olen jo tottunut puupeltoihin, siinä mielessä on hyvä, että on luonnontilaisia vanhoja metsiä, jotta voi edes muistaa, millaisia metsät voisivat olla. Mutta minä toivon, että syntyisi omavaraisia talouksia, jotka liittyisivät yhteen ja joilla olisi yhteinen intiaanoikeus, oikeus käyttöön muttei omistukseen. Maaseudulla on monia ihmisiä, jotka haluaisivat suojella jonkun paikan. Harmittavaa on, että hyvin paljon kohteita menee läpi haavin, koska suojelun ehdot ovat liian jyrkkiä. Esimerkiksi minä en voisi harjoittaa luontoa säästävää elämää suojellussa metsässä. Tarvittaisiin lievempi suojelu-ohjelma, jossa metsää esimerkiksi saisi käyttää luontaistalouteen, tai harjoittaa koneetonta maa- ja metsätaloutta. Samalla on tärkeää, että suojelukohdetta ei suoraan eikä välillisesti veroteta, kun se kerran ei ole voittoa tavoittelevassa talouskäytössä. Ihminen on luonnon osa, ei pidä luonnonsuojelulla hävittää ihmistä luonnosta, mahdollisuutta elää luonnonmukaista elämää."

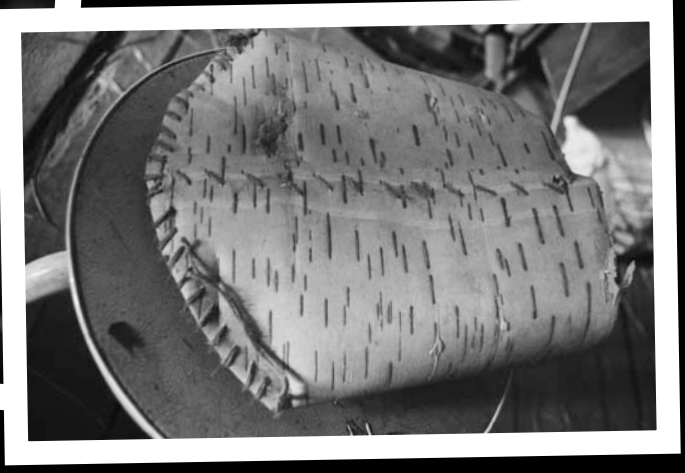
Kun Neuvostoliitto romahti, sen tyyppinen sosialismi putosi pois vaihtoehtojen joukosta. Jos jenkikapitalismi onnistuu romahtamaan, niin ehkä sen tyyppinen kapitalismi jää pois. Silloin olisi paljon enemmän tilaa ajatella. Näissä asioissa on myös toi-

sinpään aika iso inertia. Ei kapitalismin ylläpitäminen ole helppoa, eikä kapitalismin vieminen. Jos ajattelee Suomenkin syrjäalueita, niin 40-luvulle saakka esimerkiksi Lappi oli lähes alkuperäiskunnossa. Tietystä mielessä vasta nyt resistanssi siihen, mitä keskustasta ja Euroopasta ja niin edelleen tulee, alkaa olla poissa.

"Ehkä on mahdollista, että pohja tulee huokoiseksi. Eli kun valtiojärjestelmä on perustamisvaiheessa, niin sehän on hyvin tarkka ja keskusjohtoinen, se vetää kaiken yhden totuuden mukaan. Esimerkiksi terveydenhuolto pitää tiukan huolen siitä, että saa vallan kaikenlaisilta poppamiehiltä pois. Ja sitten vasta myöhemmin huomataan, että on tullut kyllä aika paljon tietoutta tuhottua ja että monipuolisuus on myös rikkaus. Kun valtiosysteemi on tämän laajenusvaiheen ylittänyt, se voi ihan rauhassa sivuuttaa tällaisia hassuja tyyppisiä kuin minä, joka ei sitten veroja maksa. Jos systeemi tekee siitä ison numeron, niin siitä on sille itselleen enemmän harmia. Nyt vallitsee yhteiskunnassa sellainen huokoisuus: ihmiset voivat järjestäytyä ja tavallaan nauttia positiivisella tavalla työrauhasta. Tämä sallivuus on kyllä välivaihe. Kun resurssit tai rahavirtaukset tulevat niukkenemaan, sitten kyllä palataan siihen ankaraan yhtenäisyyden vaatimukseen."

Mielestäni kulutusyhteiskunnasta poissiirtymisen pakko- tai painekuvauks tekstissäsi on varteenotettava. Esimerkiksi Linkolan kuvaama malli on aika realistinen. Mä luulen, että ympäristökatastrofien kautta ihmiset vois olla aika valmiitakin siihen, että no niin, pistetään Linkola tuonne päättämään tästä.

"Mutta sillä ei enää korjata tilannetta. Minunkin mielestäni se on tavallaan todennäköisin suunta, mutta haluan itse toimia toiseen suuntaan. Mun mielestä Gorbatšovilla oli valtava merkitys, vaikka hän ei kai ole nykyään hyvässä huumossa Venäjällä. Hänellä ei valta noussut päähän kuten Putinilla. Kun valtiolta loppuvat keinot pakottaa väestöä yhtenäisyyteen, sillä on kaksi vaihtoehtoa. Joko se käyttäytyy kuin Neuvostoliitto, vastustaa muutosta viimeiseen saakka niin, että tulee täydellinen väsähtäminen. Tai sitten, jos olisivat fiksuja ihmisiä, he löysentäisivät ohjaksia, eivät puuttuisi kaikkeen, vaikka se olisi pikkusen laitonta. Mutta kun samalla ihmiset oppivat holhouksesta pääsemisen. Alasajo voi olla hallitumpi siirto kuin päin seinää ajaminen. Eihän esimerkiksi mulla ole mitään salametsästystä vastaan, mutta eettisesti pitää metsästä. Siksi minä käytän omia pyydyksiäni, joilla tulee minimaalisesti verrattuna monofil-superpyydyksiin. Mun katiskoihini tai rysiini verrattuna kaupan kiiltävä katiska on paljon tehokkaampi. Eli minä rajoitan itseäni ja vaikutustani ympäristööni. Mutta jos ihmisillä on infrapunakiikarit, ja he pystyvät pudottamaan linnun sadan metrin etäisyydeltä, heitä pitää rajoittaa. Jos kontrolli ei tule itsestään, niin on oltava järjestelmä. Mä pidän omaa toimintatapaani varsin vastuullisena, koska minunkin intressissäni on välttää verenvuodatusta, jota yhteiskunnan hajoaminen saattaa tuoda mukanaan. Mutta vapaaehtoinen itsensä rajoittaminen ei ole ihmisen vahvoja puolia ja

”Kun olin oikein kyllästynyt, ajattelin, että seitsemän kilometriä on oikea välimatka ihmisten välillä. Ei roikuta. Tullaan vain silloin, kun on annettavaa tai vaihdettavaa.”

tilanne muuttuu vielä pahemmaksi, jos yhteiskunnan olemassaolo edellyttää ihmisiltä vastuunsa unohtamista elämä- ja ammattivalinnoissaan.”

Antropologi David Graeber kuvaa tilannetta Madagaskarilla, joka on ollut Ranskan siirtomaa. Itsenäisellä valtiolla ei siellä nyt ole juuri mitään resursseja, vaikka sinne on jäänyt vanha hallintokoneisto. Pääkaupungissa on virastoja ja keskushallinto. Maaseudulla ihmiset saavat olla rauhassa, kun vain kiltisti täyttävät kaikki lomakkeet ja lähettävät ne pääkaupunkiin. Jotain tämmöisiä taskuja voi jäädä johonkin, kummallisia välitiloja.

”Joo, mua on aina aika hyvin kohdeltu, esimerkiksi kun aioin vallata metsää. Oleilin autiotilalla, jota käytin tukikohtana. Sinne tuli metsäpoliisi, joka kyseli, kuka minä olen ja mitä minä siellä teen ja sen jälkeen hän kyseli, miten minä elän. Mä sanoin, että marjoja, sieniä, kalaa. Se kyseli kalastuslupaa. Vastasin, että ’ei ole’, ja hän jatkoi, että ’sinun pitää hankkia se, muuten tulee sakko’. Minua rupesi jo rai-vostuttamaan ja sanoin sitten, että ’minä mietin jokaista puuta, mitä joudun kaatamaan. Mutta sillä rahalla, mitä maksan kalastusluvasta valtiolle, se tekee enemmän vahinkoa luonnolle kuin minä.’ Se oli ehkä hänelle vähän yllättävä vastaus. Sitten minä pyysin hänet sisään, kun olin just silloin kirjoittamassa pidempää tekstiä, josta sitten syntyi tämä julkaistu tiivistelmä. Olin hyvässä vedossa selittämään asioita, ja tilanne päättyi siihen, että hän sanoi: ’Anna mulle sun henkilötietosi, minä maksan sun puolestasi.’ Siihen vastasin, että ’minä en halua, että toinen vastaa mun teoistani’. Hän oli pitkään siellä, monta tuntia, ja hän nousi ja sanoi, että ’kunnioitan kovasti moraaliäsi ja jos olet ikinä pinteessä, niin käänny mun puoleeni’. Hän tuli seuraavana päivänä uudestaan ja ihmettelin, että miksi, onko kuitenkin tullut jokin hankaluus. Mutta hän toikin Lapissa eräoppaaksi opiskelevan tyyppin, jolle hän sanoi ’tänne sinun pitäisi tulla

opiskelemaan näitä juttuja’. Se tuli sitten aina välillä katsomaan, onko mulla uusia käsitöitä. Silloin valmistin esimerkiksi käsin kudotun kalaverkon. Niin, kuulin vasta vuosia myöhemmin, että hän tiesi, että olen puuhaillut hänen alueellaan. Hän ei ole koskaan mulle mitään sanonut. Aika hyvin viranomaiset ovat kohdelleet minua. Poikkean siinä mielessä anarkistikuvioista, että mulla ei ole mitään vihaa poliisia kohtaan, tunnen vallan loistavia poliiseja.”

Ekoyhteisöllisyyden rajat

Nordlundin kirjan teksti löytyy netistä parina eri versiona. Se on myös käännetty saksaksi, venäjäksi ja englanniksi, ja englanninkielistä tekstiä on painettu Intiassa (<http://www.saded.in>). Palladiumin vanhan painokoneen jäljiltä jokainen suomenkielinen kirja on yksilö. Nordlundille päätös kirjan julkaisemisesta ei ollut helppo, koska se tietää paperin kulutusta ja muutakin riasaa, kuten jonkinlaisen velvollisuuden osallistua keskusteluun. Hän joutuu muutenkin tasapainottamaan elämäntapansa ja sen kehittämisen vaatiman ajan ja halunsa saattaa ajatuksensa ja kokemuksensa muidenkin tietoon. Ennen omavaraiselämänsä Nordlund kiertelee pitämässä luentoja energian, työn ja rahatalouden teemoista. Kimmokkeen hän sai työllisyyskurssilta, jolla itsestään selvästi esitettiin, että työ – mikä tahansa työ – on eduksi yksilölle ja yhteiskunnalle.

”Olen pitänyt joskus luentoja kylällä ja myös lähikoulussa. Mut tunnetaan ja tiedetään, etten hulinoi. Olen räätälöinen erilaisia luentoja erilaisiin tilaisuuksiin. Eli minä nautin siellä luottamusta ja olen pitänyt paljon luentoja Nurmeksen lukiossa, niiden joukossa on legendaarisia performanssejakin. Mä ajattelin silloin kun niitä tein, että tästä voisi tulla ongelmia. Kerroin esimerkiksi omista lääkekasvikokeiluista ja sanoin, että minä tein niitä asioita silloin kun mulla on terve olo eikä muista syistä. Tällaisista asioista mä puhuin

erikoisluokan lapsille, joiden joukossa piti olla niin sanottuja häiriikkötyyppejä. Heidän opettajansa sanoi, että 'tehdään nyt se yks tunti ja katsotaan, miten ne jaksaa'. Hän esitteli minua luokkassaan ja kertoi, että hän kävi museossa, jossa oli vanha intiaanipuku, jota hän halusi kosketella. 'Sitten tuli vartija, joka kielsi. Ja tuossa on nyt semmonen tyyppi, jolla on tuollaisia vaatteita!' Silloin mä riisuin paidan, mulla ei ollut mitään sen alla, heitin sen hänelle ja kehotin häntä näpelöimään sitä kunnolla. Se oli tietysti vähän hassu juttu, että luennoitsija seisoo siinä paljaalla yläkropalla. Myöhemmin kerroin, miten ajantaju muuttuu kun on pitkään yksin. Eräs takapenkkiäinen murisi jotain pilvestä. Siihen mä sanoin, 'joo, sä oot oikeassa, se on hyvin samankaltainen tunne kuin polttaa haaista'. Mutta mä sanoin myös, että tapauksilla on kuitenkin se ero, että pilvenpolttokokemus tulee väkisin, sillä murretaan sitä lukkoa väkisin. Yksin ollessa aikakokemus muuttuu jos se on tullakseen. Siinä onkin se ongelma. Ne kuuntelivat kuin enkelit. Myöhemmin kävin taas koulussa, ja opettaja sanoi, että vanhemmat olivat soittaneet. Ja minä vähän pelästyin että 'jaaha, mitäs nyt', mutta he olivat kehuneet, 'ensimmäisen kerran poika on kertonut koulusta jotain ja monta päivää'. Käynneistäni tuli käytäntö, että mä voin milloin tahansa tulla. Opettajat vapauttavat heti tunteja luennoille. Vaikeistakin asioista voi siellä puhua. Mä puhuin aika runsassanaisesti, se rakentaa luottamuksellisen ilmapiirin, vaikka pukeudunkin vähän toisella tavalla. Siksi minusta ei tullut varmaankaan militanti-anarkistia, koska mä olen kohdannut tätä."

Se on aika paljon kiinni rehellisyydestä, että on omalla linjallaan ja pitää siitä kiinni. Jos ei uhkaa ketään eikä kenenkään olemassaoloa, niin silloin periaatteessa voi syntyä myös luottamuksellisia välejä.

"Mulla on ollut kyllä myös negatiivisia kokemuksia yhteisöjutuista, esimerkiksi Rautavaaralla, jossa kokeiltiin ekoyhteisön perustamista. Se on hämmästyttävä, miten yksi tulija pystyy sotkemaan koko yhteisön tasapainon. Olin kokenut ikäviä juttuja Saksassa, jossa olin mukana sellaisessa verkostoprojektissa ja harkitsin kertoa kokemuksistani silloin, kun Keuruun ekokylä oli perusteilla. Kannattaa varoa esimerkiksi poliittista turismia ja sitoutumatonta ramppaamista. Vaihtoehtohankkeethan yrittävät olla vaihtoehtoja tälle raa'alle ja kovalle yhteiskunnalle, ja samalla ne menettävät helposti itsesuojelukykynsä. Ei kehdata sanoa esimerkiksi mielenterveydellisesti huojuvalle, että tämä asia ei kuulu tähän pöytään. Joka tapauksessa monissa yhteisöissä on kova vaihtuvuus, koska eläminen niissä on henkisesti niin rankkaa."

Miten toimisit nyt, jos sun olisi pakko perustaa yhteisö?

"Siis ei nyt oikeastaan toisella tavallakaan. Mulla oli ennen käsitys, että yhteisöt kasvavat helposti liian nopeasti. Jotkut yhteisöt mainostivatkin, että tulkaa ja lisää paikkoja on. Se yhteinen päämäärä, että me halutaan elää ekologisesti, on selvä, mutta kyllä se tiskivuoro jo sitten jakaa porukkaa. Luulin, että yhteisön olisi hyvä kasvaa yhdellä ihmisellä ker-

rallaan. Siinä tavoitettaisiin aina valmis vakaas, ennen kuin seuraava henkilö liittyy. En nähnyt, että se ei toimi näin. Vaikka siinä on viisi ihmistä, se kuudes pystyy sotkemaan välit täysin tai kylvämään eripuraa. Eläminen yhteisössä on koko ajan opeteltava uudestaan. Mun käsitykseni mukaan ihmisen pitää olla aika kypsä, että hän pystyy näkemään oma roolinsa yhteisössä ja antamaan sille voimavaroja."

Kun luontaiset kyläyhteisöt, joihin ihmiset olisivat kasvaneet, ovat kadonneet, niin sitten ne pitää keino-keinoisesti tehdä.

"Mutta mä luulen, että esimerkiksi tämä kasvaminen on hyvin mahdollista yksin. Suosittelisin ihmisille ennen liittymistä yhteisöön, että he eläisivät vuoden jossakin mummonmökissä. Siellä saa selkoa omista motiiveistaan. Onko se motiivi, että pyrkii ekokylään, että toivoo toisten toteuttavan unelmaasi, koska itse on siihen liian heikko. Sitä seuraa sitten pettymys. Ja sellainen ihminen ei pysty vuorovaikutuksessa antamiseen, koska hän odottaa saavansa. Hän ei ole ihan pyyteeton aikeissaan, ja juuri siitä syntyvät negatiiviset jutut. Sitä paitsi ajatus, että ekokylä olisi portti ekoelämään, on minun mielestäni jonkinlainen vaihtoehtokulttuurin jäännös, ehkä romantisoinnista tai toiveajattelusta lähtöisin. Se ehdottomasti ylikorostaa yhteisöllisyyden merkitystä. Tietysti ajatellaan, että tämä nyky-yhteiskunta on yhteisö, jossa välittäminen on kadonnut. Sitten päätellään, että vastalääke on yhteisöllisyydessä. Nuoret ovat ehkä parempia arvioimaan tätä, koska heillä on vähemmän ennakkoluuloja. Esimerkiksi minulla on taakka vasemmistolaisuudesta ja Saksassa vielä erityisesti natsi-Saksan perinnöstä. Meidän henkinen kotimme oli vielä ulkoparlamentaarinen oppositio eli 60- ja 70-lukujen opiskelijatoiminta, vaikka edustimme jo seuraavaa sukupolvea. Monille vasemmistolaisille on hyvin vaikeata purkaa sitä käsitteistöä."

Riittääkö se motivaatioksi, että tämä järjestelmä ei kelpaa? Vai pitääkö olla jotain muuta positiivista?

"Joo, se on ehtona, että toisenlaisen yhteiselon pitää rakentua rakkaudesta eikä inhosta. Kokemukset yhteisöhankeesta Rautavaaralla olivat, että jos ihminen haluaa nukkua kahteentoista, olla osallistumatta, sille pitää sanoa että on väärässä paikassa. Ja tosiaan niille ihmisille, joilla on henkinen epätasapaino tai jotka eivät yksinkertaisesti tule toimeen keskenään ei kannata antaa liikaa mahdollisuuksia tarvella hienoa yritystä. Siihen on ajoissa puututtava. Mä harjoitin sellaista linjaa, että katsotaan muutama päivä. Jos ongelma ei etene mihinkään, niin sitten nostan kissan pöydälle, ellei sitä joku muu ole jo tehnyt, ja sanon: 'Teillä kahdella on ongelma keskenänne, se vaikuttaa meihin kaikkiin, selvittäkää se.' Se on tosi epäkiitollista hommaa. Enhän minä siinä pystynyt muuta kuin ihmissuhteita hoitamaan. Näihin poltetaan paljon energiaa, kunnes ollaan lopulta kyllästyneitä – ei ikinä enää mitään yhteisöä! Kun olin oikein kyllästynyt, ajattelin, että seitsemän kilometriä on oikea välimatka ihmisten välillä, ei roikuta, tullaan vain silloin, kun on annettavaa tai vaihdettavaa!"